

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

LĒMUMS

Rīgā

Nr.E02-45

2012.gada 8.jūnijā

(Prot. Nr.28, 3.§)

**Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu
Lieta Nr.P/11/03.01./16
Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā
noteikto aizlieguma pārkāpumu SIA „Optimums” darbībās**

Mājdzīvnieku (produktīvo un neproduktīvo) barības (vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības) tirgus uzraudzības ietvaros SIA „Optimums” apmeklējuma laikā 30.05.2011. tika iegūta informācija, ka SIA „Optimums” sadarbības partneriem piedāvā slēgt tipveida preču piegādes līgumus, kuros iekļauj noteikumus, kas tā sadarbības partneriem (vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem) liek pieturēties pie SIA „Optimums” noteikta cenu līmeņa.

Izvērtējot 30.05.2011. tikšanās laikā saņemtos preču piegādes līgumus un SIA „Optimums” skaidrojumus, Konkurences padome (turpmāk tekstā – KP) konstatē, ka SIA „Optimums” ar klientiem slēdz standarta līgumus un tie visi satur vienādus noteikumus. SIA „Optimums” kopā ir noslēgti apmēram 682 preču piegādes līgumi ar klientiem, taču uz 30.05.2011. tikai apmēram 400 līgumi esot uzskatāmi par „aktīviem”, kuru ietvaros notiek sadarbība.

Preču piegādes līgumi ar sadarbības partneriem satur šādus noteikumus:

2.2.3.punkts (*)

Savukārt līguma 2.2.9. vai 2.2.10.punkts¹ nosaka: (*)

SIA „Optimums” kā pamatojumu šādu noteikumu, kas paredz ierobežojumus preces tālākpārdošanas cenai vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā procentos no sākotnējās pārdošanas cenas, iekļaušanai līgumos 30.05.2011. minēja², ka ierobežojums vairumtirdzniecībā ir noteikts, lai nebūtu dempings vairumtirgotāju starpā, savukārt (*) % minimālās cenas ierobežojums mazumtirdzniecības gadījumā

¹ Minētais noteikums līgumos var būt atšķirīgi numurēts (kā 2.2.9.punkts vai kā 2.2.10.punkts)

² 30.05.2011. Sarunu protokols

ir noteikts, lai nebūtu zemāka cena, jo tas esot aprēķināts, lai veikaliem būtu izdevīgi strādāt. Vienlaicīgi tika skaidrots, ka šādi ierobežojumi esot rekomendējoši, tie netiekot kontrolēti. Esot bijuši arī gadījumi, kad minētie noteikumi ir pārkāpti, bet neviens neesot sodīts. Ja vairumtirdzniecības gadījumā prece tiekot pārdota ar mīnuss vairāk kā (*) %, tad vairumtirgotājiem no SIA „Optimums” puses tiekot prasīts, kāpēc tiek pārdots par šādu zemu cenu. (*).

Izvērtējot augstāk minēto, 30.12.2011. KP pēc savas iniciatīvas, pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu, 22.panta 2.punktu 24.pantu, ierosināja izpētes lietu Nr.P/11/03.01./16 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Optimums” darbībās”.

Lieta par pārkāpuma darbībām pret SIA „Optimums” 682 sadarbības partneriem netika ierosināta, jo saskaņā ar KP rīcībā esošo informāciju ierobežojošo noteikumu iniciators bija SIA „Optimums” un nevienam no tās sadarbības partneriem nav bijusi aktīva loma, uzraugot vai piespiežot citus mazumtirgotājus ievērot attiecīgos vienošanās nosacījumus. Tāpat, ievērojot lietderības apsvērumus un ņemot vērā lielo tirgus dalībnieku skaitu, KP uzskatīja par pamatotu ierosināt lietu un izvērtēt pārkāpumu tikai SIA „Optimums” darbībās, nevis tās sadarbības partneru darbībās.

Saskaņā ar Konkurences likuma 26.panta sesto un septīto daļu 23.04.2012. KP nosūtīja SIA „Optimums” vēstuli Nr.830, kurā paziņoja par lēmuma pieņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšanu lietā un uzaicināja SIA „Optimums” iepazīties ar lietas materiāliem, izteikt savu viedokli un iesniegt papildu informāciju.

18.05.2012. SIA „Optimums” pilnvarotais pārstāvis iepazīnās ar izpētes lietas Nr.P/11/03.01./16 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Optimums” darbībās” materiāliem.

Saskaņā ar no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 07.12.2001. saņemto informāciju SIA „Optimums” Reģ. Nr.40003406047, juridiskā adrese ir Krustabaznīcas iela 9a, Rīga, LV-1006.

Izvērtējot SIA „Optimums” un tās sadarbības partneru sniegto informāciju lietā, kā arī papildu iegūto un rīcībā esošo informāciju, KP

k o n s t a t ē j a :

1. Normatīvais regulējums

Konkurences likuma (turpmāk tekstā – KL) 11.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka: „*Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par: 1) tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem*”.

KL 1.panta 11.punkts nosaka, ka vienošanās ir *"divu vai vairāku tirgus dalībnieku līgums vai saskaņota darbība, kurā tirgus dalībnieki piedalās"*. SIA „Optimums” noslēgtie līgumi ar klientiem ir uzskatāmi par vienošanām minētās normas izpratnē. Šie līgumi ir t.s. „vertikālie” līgumi (SIA „Optimums” ir pārdevējs, bet otrās sadarbības puses ir pircēji).

2. Konkrētais tirgus

Konkrētais tirgus KL 1.panta 4.punkta izpratnē ir *konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu*. Atbilstoši KL 1.panta 5.punktam

konkrētās preces tirgus – noteiktās preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Savukārt atbilstoši KL 1.panta 3.punktam konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

SIA „Optimums” veic neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību. Ievērojot atšķirības starp mazumtirdzniecību un vairumtirdzniecību (darbības organizācija, aizvietojamība no piegādātāju un pircēju puses u.c. faktorus), konstatējams, ka neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība veido atsevišķus konkrētos preču tirgus.

Neproduktīvo mājdzīvnieku barības veidi ir ļoti dažādi un klasificējami no dzīvnieka sugas, vecuma, profilaktiskās iedarbības (zobu, nieru, diabēta u.c. slimību profilaksei). Neproduktīvo mājdzīvnieku barība atšķiras arī pēc cenas – pastāv lētais un dārgais (Premium un SuperPremium) segments. Ievērojot minēto, vairumtirdzniecības tirgus var tikt sadalīts vairākos konkrēto preču tirgos atkarībā no minētajiem faktoriem.

Attiecībā par konkrēto tirgus ģeogrāfisko dimensiju jāņem vērā šādi apstākļi:

1) neproduktīvo mājdzīvnieku barība, galvenokārt, tiek ražota ārpus Latvijas teritorijas un tiek piegādāta uz Latviju, kur tiek realizēta vairumtirdzniecībā,

2) ārvalstu ražotāju produkcija Latvijā pamatā tiek realizēta caur oficiālo ražotāja pārstāvi (dīleri jeb vairumtirgotāju), kurš Latvijā produkciju realizē savos veikalos vai citiem mazumtirgotājiem.

Attiecībā par neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecības konkrēto ģeogrāfisko tirgu, ņemot vērā to, ka produkcija tiek realizēta caur oficiālo ražotāja pārstāvi (dīleri), kurš Latvijā produkciju realizē savos veikalos, citiem vairumtirgotājiem vai mazumtirgotājiem, tad konkrētais ģeogrāfiskais tirgus izvērtējamās lietās ietvaros ir nosakāms kā Latvijas teritorija.

Ņemot vērā iepriekšminēto, KP uzskata, ka konkrētajā gadījumā pie esošajiem apstākļiem un saskaņā ar KP secināto konkrēto ģeogrāfisko tirgu un konkrētās preces tirgus definīcijas var tikt atstātas atklātas, lietas ietvaros aprobežojoties ar to, ka konkrētās preces tirgi tiek noteikti kā neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecības tirgus Latvijas teritorijā, jo pārkāpums ir vērsts uz visa veida neproduktīvo mājdzīvnieku barību.

Ievērojot iepriekš minēto, KP uzskata, ka KL 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma iespējamais pārkāpums notika neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecības tirgū Latvijas teritorijā (jo ar pircējiem tika slēgti t.s. vertikālie pirkuma līgumi, t.i., viena puse ir piegādātājs un otra – pircējs), bet iespējamā pārkāpuma ietekme izpaudās neproduktīvo mājdzīvnieku barības mazumtirdzniecības lokālajos (konkrētas pilsētas vai novada teritorijas ietvaros) tirgos, jo vienošanās par tālākpārdošanas cenu, kā tas šajā vēstulē turpmākajos punktos tiek analizēts, ietekmēja veikalu „plaukta” cenas.

3. Tirgus dalībnieki

Saskaņā ar KL 1.panta 9.punktu tirgus dalībnieks – „jebkura persona (arī ārvalstu persona), kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbības ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā”. SIA „Optimums” ir tirgus dalībnieks saskaņā ar KL 1.panta 9.punkta definīciju, jo

SIA „Optimums” veic saimniecisko darbību neproduktīvo mājdzīvnieku barības mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības tirgū.

SIA „Optimums” sadarbības partneri ir komercsabiedrības, kuras, galvenokārt, darbojas neproduktīvo mājdzīvnieku barības mazumtirdzniecības tirgū, taču nav izslēgts, ka kāds no SIA „Optimums” sarakstā esošajiem 682 sadarbības partneriem (tirgus dalībniekiem) vienlaicīgi nodarbojas arī ar neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecību.

4. Līguma noteikumu mērķa un seku izvērtējums

4.1. Mērķis

SIA „Optimums” un tās sadarbības partneru līgumos iekļautie noteikumi par minimālās tālākpārdošanas cenas noteikšanu ir vērtējami kā noteikumi ar mērķi ierobežot konkurenci, jo nosaka klientu brīvības ierobežošanu patstāvīgi noteikt pārdošanas (mazumtirdzniecības) cenas.

Lai konstatētu, ka vienošanās ir aizliegta, pietiekami ir konstatēt tās pret konkurenci vērsto mērķi. KP konstatē, ka vienošanās ir šāds mērķis – tas izriet no līgumu noteikumu analīzes un SIA „Optimums” skaidrojumiem iepriekš norādītajā Sarunu protokolā. Šāda pieeja – ka nav obligāti jākonstatē kaitīgas sekas konkurencei – var tikt pamatota ar Eiropas Komisijas praksi līdzīgās lietās.

Konkurences likums ir saskaņots ar Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem konkurences jomā, tāpēc lietas izvērtēšanā ir pamats ņemt vērā Eiropas Komisijas praksi līdzīgajās situācijās.

Saskaņā ar Eiropas Savienības tiesu praksi, lai piemērotu Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk tekstā – LESD) 101.panta pirmo punktu, nav nepieciešams ņemt vērā faktisko līguma ietekmi, ja tā mērķis ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Tādējādi ierosinātajā lietā nav nepieciešams pierādīt faktiskās negatīvās sekas konkurencei, ja ir pierādīts fakts, ka līgumslēdzēju mērķis ir bijis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

Tā, piemēram, lietā *Etablissements Consten S.a.R.L. and Grunding-Verkaufs-GmbH v Commission of the European Economic Community* Eiropas Kopienų Tiesas 13.07.1966. sprieduma 7.punktā ir norādīts, ka, lai piemērotu Eiropas Kopienų dibināšanas līguma 85.panta (tagad LESD 101.panta) pirmo punktu, nav nepieciešams ņemt vērā līguma konkrētās sekas, ja tam ir bijis mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

Eiropas Komisijas paziņojuma par pamatnostādņēm vertikālo ierobežojumu jomā (2000/C291/01) 47.punktā noteikts, ka minētās regulas⁴ 4.pants attiecas uz vienošanos vai saskaņotu praksi, kuras tiešs vai netiešs mērķis ir noteikt fiksētu vai minimālu tālākpārdošanas cenu vai fiksētu vai minimālu cenu līmeni, kas jāievēro pircējam. Tādu līgumu noteikumu vai saskaņotas prakses gadījumā, kas tieši nosaka tālākpārdošanas cenu, ierobežojums ir skaidri redzams.

Kā nostiprināts Eiropas Savienības tiesas (bij. Eiropas Kopienų tiesa) judikatūrā, konkurences tiesībās, vērtējot tā sauktos „mērķa ierobežojumus” [angļu val. – *object restrictions*], uzsvars liekams uz faktu, ka šādas vienošanās aptver nosacījumus, kas brīvas konkurences apstākļos, lēmumus pieņemot individuāli,

³ Eiropas Kopienų tiesas spriedums C-56/64 *Etablissements Consten S.a.R.L. and Grunding-Verkaufs-GmbH v Commission of the European Economic Community*

⁴ Komisijas 1999. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo vienošanos kategorijām un saskaņotu darbību (Grupālā atbrīvojuma regula)

iespējams, attīstītos citādāk. Citiem vārdiem sakot – mērķa ierobežojumi rada potenciālus vai faktiskus draudus mākslīgi izmainīt tirgus struktūru. Konkurences „mērķa ierobežojumi” ir tie, kuri jau pašā būtībā ir spējīgi potenciāli ierobežot konkurenci. Spriedumā ANSEAU-NAVEWA⁵ lietā Eiropas Kopienas tiesa konstatēja, ka apskatāmais līgums pēc mērķa bija konkurenci ierobežojošs, norādot, ka: „līguma mērķis, ņemot vērā tā noteikumus, juridisko un ekonomisko ietvaru, kādā tas tika noslēgts un pušu rīcību, ir vērsts uz jūtamu konkurences ierobežošanu kopējā tirgū. (...) Šī secinājuma pamatojumu neietekmē fakts, ka visu līguma slēdzēju pušu nolūks nav bijis konkurences ierobežošana.” Šo pašu viedokli tiesa atkārtoja lietā CRAM and Rhenzink⁶, kurā tiesa konstatēja: „[l]ai noskaidrotu, vai līguma mērķis ir bijis konkurences kavēšana, nav nepieciešams noskaidrot, kuras līguma slēdzējas puses iniciatīva ir bijusi jebkura konkrēta līguma punkta iekļaušanai līgumā, vai pierādīt, ka pusēm bijis šāds kopīgs mērķis līguma slēgšanas brīdī. Nozīme ir līguma mērķim kopumā, ekonomiskajā kontekstā, kādā līgumu paredzēts pildīt.”⁷

SIA „Optimums” klienti, kā to apliecina to līgumi ar SIA „Optimums”, paļaujoties uz līguma nosacījumiem, varēja ievērot līguma noteikumus bez soda sankcijām vai kontroles. Kā Administratīvā apgabaltiesa 19.04.2010. sprieduma 12. punktā lietā Nr.A43000209, vērtējot pieteicēja iebildumus par to, ka minimālās cenas nav ievērotas, noraidīja šādu attaisnojumu, norādot, ka „[p]ieturēšanās pie noslēgta līguma nosacījumiem uzņēmējdarbības praksē ir godaprāta jautājums, kaut arī par līguma noteikumu neievērošanu nekādas sankcijas nedraud”.

4.2. Sekas

KP, neskatoties uz to, ka mērķa ierobežojumi pēc savas būtības ir vērsti uz seku radišanu konkurencei, nolūkā detalizētāk izvērtēt lietas apstākļus, ieguva informāciju no SIA „Optimums” sadarbības partneriem par to, vai līgumu noteikumi bija ievēroti. Lielā sadarbības partneru skaita dēļ nav iespējams aptaujāt visus SIA „Optimums” sadarbības partnerus, tāpēc tika aptaujāti 11 sadarbības partneri no SIA „Optimums” iesniegtā sadarbības partneru saraksta.

4.2.1. Saskaņā ar SIA „Komeks” 19.01.2012. vēstulē sniegto informāciju „līguma punkti netika apspriesti sakarā ar to, ka tie ir standartlīguma punkti”. Atbildes vēstulē SIA „Komeks” norāda, ka „ir ievērojusi un pildījusi 10.05.2010. līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktu noteikumus”. Atbildes vēstulei pievienotās SIA „Komeks” realizācijas guvuma (rentes) atskaites par 2010. un 2011.gadu liecina, ka SIA „Komeks” uzcenojums mazumtirdzniecībā vidēji bijis lielāks par (*)% 2010.gadā, tas vidēji bija (*).

4.2.2. Saskaņā ar SIA „Guno M” 02.02.2012. vēstulē Nr.165 sniegto informāciju – „preču piegādes līgums ar SIA „Optimums” tika noslēgts tāds, kādu to sagatavoja preču piegādātājs SIA „Optimums”. Augstāk minētie punkti ar sadarbības partneri pie līguma noslēgšanas netika apspriesti. Tie neradīja un arī tagad nerada nekādus darbības ierobežojumus, jo mazumtirdzniecības gadījumā strādājam ar lielāku uzcenojumu. Minēto līguma punktu izpildes kontrole no SIA „Optimums” puses nav tikusi veikta un mēs neesam saņēmuši nekādas norādes vai aizrādījumus ne

⁵ Eiropas Kopienas tiesas 08.11.1983. spriedums apvienotajās lietās 96-102, 104, 105, 108 un 110/82. NV IAZ International Belgium v. Eiropas Komisija, 25.punkts

⁶ Eiropas Kopienas tiesas 28.03.1984. spriedums apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 CRAM un Rhenzink GmbH v. Eiropas Komisija, 26.punkts

⁷ Competition law of the European Community. Ivo Van Bael, Van Bael & Bellis. Kluwer Law International., 2005.gads., 69.-70.lpp.

rakstiski, ne mutiski. Pēc būtības sanāk ka mēs esam pārkāpuši līguma 2.2.10.punkta noteikumus, jo nekad neesam saskaņojuši vai brīdinājuši SIA „Optimums” par mūsu mazumtirdzniecības cenu izmaiņām. Varu apliecināt, ja no piegādātāja puses būtu tikusi veikta vai tikai mēģināts ietekmēt mūsu vēlmi noteikt mazumtirdzniecības cenu, tad mēs būtu pārtraukuši sadarbību, vai vienojušies izslēgt šādu noteikumu punktu no līguma. Mūsu sadarbība ir notikusi ignorējot šādus līguma noteikumus”.

KP, izvērtējot SIA „Guno M” 02.02.2012. vēstulē Nr.165 sniegto informāciju, secina, ka SIA „Guno M” uzcenojums mazumtirdzniecībā ir lielāks nekā (*).

4.2.3. Saskaņā ar SIA „Lurdeka” 08.02.2012. vēstulē sniegto informāciju – „SIA „Lurdeka” apliecina, ka līguma noteikumu iniciators ir SIA „Optimums” un visi līgumā atrunātie noteikumi savstarpēji esot tikuši izpildīti un ievēroti. Vēstulē SIA „Lurdeka” norāda, ka ar SIA „Optimums” sadarbība ir beigusies septiņus gadus atpakaļ un tādēļ attiecīgā dokumentācija vairs nav saglabājusies”.

4.2.4. Saskaņā ar SIA „Alfa Vet” 13.02.2012. vēstulē sniegto informāciju līgumu „sastādīja preču piegādātājs SIA „Optimums”, pirms līguma parakstīšanas esot apspriests apmaksas termiņš, nevis līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktu noteikumi. Līguma punktu noteikumu ievērošanas kontrole no SIA „Optimums” puses neesot bijusi. Mazumtirdzniecībā SIA „Alfa Vet” veikalā-aptiekā jebkurai piegādātai precei uzcenojums ir augstāks par (*).”.

4.2.5. Saskaņā ar SIA „ELLI-V” 14.02.2012. vēstulē Nr.1201 sniegto informāciju „līguma noteikumu iniciators ir SIA „Optimums”, līguma noteikumi esot tikuši apspriesti. Kontrole par līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktiem neesot bijusi. SIA „ELLI-V” realizējot preci par brīvu cenu saskaņā ar uzņēmuma mārketinga politiku. Uzņēmuma vidējais uzcenojums veikalos mājdzīvnieku barībai ir (*) robežās”.

4.2.6. Informācija, kuru KP 19.01.2012. sniegusi SIA „AAZOO”, liecina, ka „08.07.2004. līguma 2.2.3 un 2.2.10.punktu izpildes kontrole no SIA „Optimums” puses nav notikusi, kā arī SIA „AAZOO” nav ievērojusi līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktu noteikumus”.

4.2.7. Informācija, kuru KP 08.02.2012. sniegusi SIA „Anima Pets”, liecina, ka „19.02.2004. līguma Nr.226 2.2.3 un 2.2.10.punktu izpildes kontrole no SIA „Optimums” puses faktiski nav notikusi, kā arī SIA „Anima Pets” faktiski nav ievērojusi līguma 2.2.3. un 2.2.10. punktu noteikumus. Minētā līguma noteikumu iniciators esot bijis SIA „Optimums”. 2012.gada janvārī SIA „Optimums” esot piedāvājusi grozīt preču piegādes līguma Nr.226 saturu un izslēgt no līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktus. Minētie grozījumi tika pieņemti un parakstīti 18.01.2012. kā pielikums Nr.2 pie pamatlīguma”.

4.2.8. 19.03.2012. atbildes vēstulē Nr.01/1903 no SIA „Lisan Group” sniegtā informācija liecina, ka „kopš 2011.gada septembra, kad SIA „Lisan Group” pārņemta no citiem īpašniekiem un mainīts dalībnieku un valdes locekļu sastāvs, nekādi darījumi ar SIA „Optimums” nav veikti, līdz ar to SIA „Optimums” nav izvirzījusi nekādus prasījumus, kā arī nav pārbaudījusi uzcenojumu uz preci”.

4.2.9. 23.03.2012. saņemtā atbildes vēstulē no SIA „Tirdzniecības nams „Kauguri”” sniegtā informācija liecina, ka „līguma noslēgšanas iniciators bija SIA „Optimums”. Minētās SIA pārstāvis iesniedza divus līguma eksemplārus SIA „Tirdzniecības nams „Kauguri”” pārdevējam. Saņemot līgumu, parakstīju to neapspriežot. Līguma 2.2.3. un 2.2.10. punkti man likās aizdomīgi, bet uzskatot, ka līguma saturs un sastādīšana ir juridisks aspekts, nolēmu nepievērst tam lielu uzmanību. Turklāt, nolēmu, ka saņemto preču uzcenojuma procentus noteikšu pats, izejot no sava uzņēmuma ekonomiskajām interesēm. Līguma punktu 2.2.3. un 2.2.10.

ievērošanas un izpildes kontrole no SIA „Optimums” puses netika veikta netika kontrolētas arī preču realizācijas cenas”.

Izvērtējot lietā iegūto informāciju kopumā, KP secina, ka saistībā ar SIA „Optimums” noslēgtajiem līgumiem un tajos ietverto 2.2.3. punktu SIA „Komeks” norādījusi, ka „*ir ievērojusi un pildījusi 10.05.2010. līguma 2.2.3. un 2.2.10.punktu noteikumus*”. SIA „Lurdeka” *apliecinājusi, ka visi līgumā atrunātie noteikumi savstarpēji esot tikuši izpildīti un ievēroti*. Pārējās komercsabiedrības lietā nav apliecinājušas, ka būtu ievērojušas līguma 2.2.3., 2.2.10.punkta noteikumus, bet norādījušas, ka līguma punktu izpildes kontrole no SIA „Optimums” puses nav tikusi veikta. Vienlaikus, analizējot piemērotos uzcenojumus mazumtirdzniecībā, secināms, ka SIA „Komeks”, SIA „Guno M”, SIA „Lurdeka”, SIA „Alfa Vet”, SIA „ELLI-V” uzcenojums ir pārsniedzis (*) % no SIA „Optimums” vairumtirdzniecības cenas.

Savukārt citi sadarbības partneri kā SIA „AAZOO”, SIA „Anima Pets”, SIA „Lisan Group”, SIA „Tirdzniecības nams „Kauguri” norādījušas, ka 2.2.3. un 2.2.10.punktu noteikumus nav ievērojušas. Lietā nav vērtēta informācija par minēto komercsabiedrību uzcenojumu mazumtirdzniecībā, jo augstāk minētās komercsabiedrības lietā nav iesniegušas pierādījumus par uzcenojumu mazumtirdzniecībā.

4.3. Attiecībā par minimālo tālākpārdošanas vairumtirdzniecības cenu starp aptaujājamiem tirgus dalībniekiem neviens no tiem nenodarbojas ar SIA „Optimums” izplatītās neproduktīvo mājdzīvnieku barības vairumtirdzniecību. Līdz ar to KP rīcībā nav informācijas par noteikumu ievērošanu/pildīšanu attiecībā par minimālo tālākpārdošanas vairumtirdzniecības cenu.

5. SIA „Optimums” sniegtā informācija

12.01.2012. SIA „Optimums” apmeklējuma laikā tika iegūta informācija, ka pirmais līgums, kurš saturēja analogiskus noteikumus 2.2.3., 2.2.9. vai 2.2.10.punkta noteikumiem, tika noslēgts 2000.gada jūnijā (kā piemērs iesniegts 28.06.2000. līgums ar SIA „APORTS”, skat. līguma 4.5.punktu⁸), bet pēdējais līgums ar šādiem ierobežojošiem noteikumiem tika noslēgts 24.11.2011. (līgums ar SIA „DBA Mealberry”, skat. izrakstu no klientu reģistrācijas žurnāla, 1.sējuma lietas lapa Nr.96).

02.06.2011. SIA „Optimums” iesniedza KP precizētu klientu sarakstu (ar 682 klientiem), ar visiem šiem klientiem atšķirīgos laika periodos no 2000.gada bija noslēgti līgumi ar analogiskiem cenu ierobežojošiem noteikumiem, kādi ir 2.2.3., 2.2.9. vai 2.2.10.punktos. Minētos līguma noteikumus pēc KP veiktā apmeklējuma un saņemtajām informācijas pieprasījuma vēstulēm SIA „Optimums” sāka ar 2011.gada novembri izslēgt no līgumiem, noslēdzot pielikumu Nr.2 pie līguma. Jaunā līguma forma, kura nesatur 2.2.3., 2.2.9. vai 2.2.10.punkta noteikumus ar klientiem, sāka slēgt 2011.gada decembrī (kā piemērs iesniegts 06.12.2011. līgums ar IK „Sanaja”).

12.01.2012. apmeklējuma laikā SIA „Optimums” norādīja, ka klientus pēc šiem līguma punktiem nav kontrolējusi. Brīdinājumi par cenu izmaiņām no klientiem nav saņemti, arī iebildumi par šiem punktiem no sadarbības partneriem nav saņemti.

Uz jautājumu par to, kā šādi punkti ir ieviesušies līgumā, konkrēti atbildēt nevarēja, bet domā, ka tika ņemts kāds tipveida līgums un tas pārkopēts. Augstākminētajiem punktiem netika pievērsta nopietna vērība.

11.12.2012. apmeklējuma laikā iegūtā informācija liecina, ka notiek aktīva darbība pie KL pārkāpuma novēršanas, t.i., noteikumu izslēgšanas no līgumiem,

⁸ (*)

noslēdzot pielikumu Nr.2 pie pamatlīgumiem vai arī slēdzot jaunu līgumu, kas nesatur augstāk minētos noteikumus.

6. Vertikālo līgumu izvērtējums atbilstoši KL 11.panta otrajai daļai

Savukārt, vērtējot vertikālo vienošanos aizliegumu atbilstoši KL 11.panta pirmajai daļai, jāņem vērā, vai nav piemērojami Ministru kabineta 29.09.2008. Noteikumos Nr.797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam” iekļautie atbrīvojumi (turpmāk tekstā – Noteikumi Nr.797). Saskaņā ar Noteikumu Nr.797 8.1.apakšpunktu vertikālā vienošanās tiek pakļauta vienošanās aizliegumam, ja vienošanās mērķis ir ierobežot pircēja iespēju noteikt pārdošanas cenu. Tādējādi SIA „Optimums” sadarbības līgumi nav atbrīvoti no KL 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma, jo līgumos ir iekļauts punkts, kas nepārprotami reglamentē tālākpārdošanas cenu minimālo apmēru.

7. Secinājumi

Ievērojot iepriekš izklāstīto, KP secina, ka līgumu noteikumi, ar kuriem sadarbības partneriem tiek uzlikts pienākums pārdot precī par noteiktu minimālo vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenu, ir uzskatāmi par ierobežojumiem ar mērķi kavēt, ierobežot un deformēt konkurenci. Šādu noteikumu iekļaušana līgumā *pati par sevi* ir uzskatāma par tādu darbību, kuras mērķis bija kavēt, ierobežot un deformēt konkurenci. Turklāt divi sadarbības partneri (klienti) lietā ir snieguši informāciju, ka ir ievērojuši līguma 2.2.3. punkta noteikumus (mazumtirdzniecības gadījumā).

Tādējādi KP uzskata, ka SIA „Optimums” darbībā ir konstatējams KL 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums.

SIA „Optimums” līgumi ar sadarbības partneriem, kas iekļauj noteikumu par preču tālākpārdošanas cenu minimālo līmeni, ierobežo to brīvību patstāvīgi noteikt cenu. Tas ierobežo sadarbības partneri pielāgot savas tālākpārdošanas cenas atbilstoši komercdarbības apstākļiem un konkurēt, piemērojot zemāku cenu nekā SIA „Optimums” noteiktā. Tādējādi tika izslēgtas intensīvākās cenu konkurences iespējas, no kā patērētāji gūtu lielāku labumu.

KP norāda, ka cenu veidošanas konfidencialitāte un necaurspīdīgums ir būtisks konkurences elements, kas, savukārt, veicina konkurenci citu elementu starpā – kvalitāte, efektivitāte. Izveidojusies situācija radīja cenu konkurences situācijas vājināšanos. Fakts, ka nav veikta līguma noteikumu kontrole no SIA „Optimums” puses līguma 2.2.3.punkta noteikumu par minimālo tālākpārdošanas mazumtirdzniecības cenu, neatbrīvo šīs rīcības izvērtējumu atbilstoši konkurences tiesībām⁹, jo rīcība, kuras mērķis ir konkurences kavēšana (brīvas cenu veidošanas ietekmēšana), būtiski ietekmē konkurences apstākļus konkrētajā tirgū.

KP jau iepriekš ir sodījusi tirgus dalībniekus par minimālo tālākpārdošanas cenu noteikšanu¹⁰, ko arī tiesas ir atzinušas par pamatotu, piem., norādot, ka *„konkurences normatīvie akti nepieļauj pircēja tālākpārdošanas cenas noteikšanu, tomēr pieteicējai, nepārkāpjot Konkurences likuma nosacījumus, bija tiesības*

⁹ Skatīt lietas C-96/82 IAZ International Belgium NV v Commission, 20.punkts

¹⁰ 29.03.2006. lēmums Nr.E02-25 (*Hanzas Maiznīcas*); 09.01.2008. lēmums Nr.E02-3 (*Apgāds Zvaigzne ABC*); 28.05.2008. lēmums Nr.E02-60 (*Lielvārds*); 14.10.2010. lēmums Nr.E02-78 (*United Oils*)

vienoties ar mazumtirgotājiem par preces pārdošanas cenu, bet tikai gadījumā, ja tā ir maksimālā vai ieteicamā tālākpārdošanas cena”¹¹.

SIA „Optimums” pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem nav iesniegusi informāciju par to, ar cik sadarbības partneriem uz lēmuma pieņemšanas brīdi ir grozīti līguma noteikumi un cik daudz šādu līgumu ir palikuši nepārslēgti. Līdz ar to KP secina, ja līgumi ar šādiem ierobežojošiem noteikumiem vēl pilnībā nav pārslēgti, tad šāda ierobežojoša prakse ir jānovērš un KL pārkāpums jāizbeidz. KP secina, ka pircēja tālākpārdošanas cenas ierobežojošie noteikumi nav uzskatāmi par spēkā esošiem no to ietveršanas brīža līgumos un to piemērošana pēc šī Lēmuma spēkā stāšanās var tikt atzīta par atkārtotu KL 11.panta pirmās daļas pārkāpumu.

8. Ierobežojošo līguma punktu darbības periods

Lietā ir pamats secināt, ka SIA „Optimums” līgumu un augstāk minēto 2.2.3. punkta nosacījumu, par ko tika ierosināta lieta, spēkā esamības termiņi ir atšķirīgi un katrai komercsabiedrībai individuāli. Līdz ar to pārkāpums ar katru no komercsabiedrībām ir ildzis atšķirīgos laika periodos. Līgumi tika noslēgti laika periodā no 28.06.2000. Kopējais periods, kurā šādi noteikumi ir bijuši spēkā vismaz 11 gadus.

KP secina, ka minētais pārkāpums SIA „Optimums” darbībā ir sācies 28.06.2000., skaitot no brīža, kad tika noslēgts pirmais KP rīcībā esošais līgums Nr.154 – ar SIA „APORT” – ar augstāk minēto noteikumu par minimālās tālākpārdošanas cenas noteikšanu. KP rīcībā esošā informācija lietā liecina, ka notiek aktīva līgumu pārslēgšana ar sadarbības partneriem. Taču, tā kā SIA „Optimums” nav iesniegusi viedokli lietā un nav sniegusi ziņas par to, ar cik daudziem sadarbības partneriem līguma noteikumu pārslēgšana ir notikusi, KP nav sniegta informācija par pārkāpuma pilnīgu novēršanu.

9. Naudas soda aprēķins

Saskaņā ar KL 12.panta pirmo daļu *„Ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībā šā likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu”.*

Saskaņā ar taisnīguma principu, par katru izdarīto pārkāpumu pārkāpējam jāpiemēro samērīgs sods. Turklāt administratīvā akta izdošana un pārkāpēju sodīšana ir nepieciešama, lai atturētu citus tirgus dalībniekus no KL pārkāpšanas. Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome izvērtēja pārkāpumu atbilstoši Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.796) kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 8., 12., 13., 65. un 66. pantā noteiktajiem lēmuma satura noteikšanas pamatprincipiem. Eiropas Savienības Tiesa, tostarp, ir norādījusi, ka rīcības brīvība naudas sodu noteikšanā ir vērsta uz to, lai mudinātu uzņēmumu rīkoties, ievērojot konkurences tiesību normas¹². Tā kā aizliegtās vienošanās pārkāpuma sekas izpaudušās starp tirgus dalībniekiem, kas darbojas atšķirīgos tirgus līmeņos (vertikālā vienošanās), tad saskaņā ar Konkurences likuma 12.panta otro daļu *„Konkurences padome ir tiesīga uzlikt tirgus dalībniekiem naudas sodu līdz 5 procentu apmēram no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā 250 latu katram”.*

¹¹ Administratīvās apgabaltiesas 02.02.2009. spriedums lietā Nr.A42400406, 11.punkts

¹²Skatīt lietu Nr.T-68/04 SGL Carbon AG v Commission of the European Communities

Noteikumu Nr.796 3.punktā ir noteikts, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas.

KP 16.05.2012. nosūtīja vēstuli Nr.911 LR Uzņēmumu reģistram ar lūgumu iesniegt SIA „Optimums” gada pārskata par 2011.gadu „Peļņas vai zaudējumu aprēķins” kopiju. LR Uzņēmumu reģistrs 16.05.2012. vēstulē Nr.7-3-71324 norādīja, ka līdz 15.05.2012. LR Uzņēmumu reģistrā nav saņemts SIA „Optimums” gada pārskats (t.sk. Peļņas vai zaudējumu aprēķins) par 2011.gadu.

KP no LR Uzņēmumu reģistra ir saņēmusi 07.12.2011. vēstuli Nr.7-3-154007 ar SIA „Optimums” (reģ. nr.40003406047) gada pārskatu par 2010.gadu, kurā norādīts, ka SIA „Optimums” neto apgrozījums 2010.gada finanšu gadā Latvijas teritorijā bija Ls 1 570 168. Ņemot vērā, ka 2011.gada neto apgrozījuma dati publiski nav pieejami, KP naudas soda aprēķināšanai izmanto 2010.gada pārskatu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 13.punktu, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 14.punktu, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā:

- Pārkāpuma veidu

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 15.punktu pēc pārkāpuma veida *vertikālā vienošanās, kuras mērķis ir ierobežot pircēja iespēju noteikt tālākpārdošanas cenu* ir uzskatāma un klasificējama kā *smags pārkāpums*. Ņemot vērā minēto, saskaņā ar Noteikumu Nr.796 18.3.apakšpunktu, par izdarīto pārkāpumu naudas soda apmērs var būt no 0,5 līdz 1,5 procentiem no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

- Katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 16.punktu un tā apakšpunktiem, izvērtējot katra pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem: tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators; pārkāpumā tirgus dalībniekiem bijusi aktīva vai pasīva loma. Lietā iegūtā informācija liecina, ka līguma ar šādiem ierobežojošiem minimālās tālākpārdošanas cenas noteikumiem iniciators ir bijis SIA „Optimums”, turklāt Lietā ir iegūti pierādījumi, ka divi mazumtirdzniecības tirgus dalībnieki līgumā noteikto minimālo tālākpārdošanas mazumtirdzniecībā cenu līmeni ir tiešā veidā piemērojuši un ievērojuši. Lietas izpētes laikā iegūtā informācija liecina par aktīvu SIA „Optimums” lomu pārkāpumā, jo tieši SIA „Optimums” ir ierosinājusi un uzturējusi šādu noteikumu pastāvēšanu vairāku gadu garumā.

KP, izvērtējot konkrētā pārkāpuma veidu, pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, kā arī to, ka ir pastāvējis liels (t.i., 682) šādu noslēgto līgumu skaits, bet vienlaikus nav konstatēta ierobežojošo punktu izpildes kontrole/sodīšana, uzskata, ka konkrētajā gadījumā naudas sods nosakāms 1 (viena) procenta apmērā no SIA „Optimums” neto apgrozījuma.

- Pārkāpuma ilgumu

Minētais pārkāpums ilgst vismaz vienpadsmit gadus, sākot no 2000.gada jūnija. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 17.punktu kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar Noteikumu Nr.796 18. un 19.punktu noteiktos naudas sodus.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 19.3.apakšpunktu naudas soda apmērs par šāda ilguma pārkāpumu ir no 0,5 procentiem līdz 1 procentam.

Ņemot vērā izdarītā pārkāpuma ilgumu, naudas sods saskaņā ar Noteikumu Nr.796 19.3. apakšpunktu nosakāms 1 (viena) procenta apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 17.punktu kopējais naudas soda apmērs SIA „Optimums” tiek noteikts 2 (divu) procentu apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, kas sastāda Ls 31 403.

KP secina, ka lietā nav konstatējami Noteikumu Nr.796 23.1.1.apakšpunktā norādītie apstākļi naudas soda samazināšanai SIA „Optimums”. Lai gan SIA „Optimums” pēc savas iniciatīvas 2011.gada novembrī un decembrī pēc tam, kad ir saņēmis vairākkārtējas informācijas pieprasījuma vēstules no KP, lūdzot skaidrot šādu noteikumu nepieciešamību un būtību līgumos, bija uzsācis pārkāpuma novēršanu, tomēr nevar uzskatīt, ka pārkāpums ir izbeigts. 23.04.2012. vēstulē Nr.830, kurā KP paziņoja SIA „Optimums” par lēmuma pieņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšanu lietā un uzaicināja SIA „Optimums” iepazīties ar lietas materiāliem, izteikt savu viedokli un iesniegt papildu informāciju, vienlaicīgi KP lūdza iesniegt informāciju un pierādījumus par to, ar cik sadarbības partneriem uz konkrēto mirkli ir grozīti līguma noteikumi.

SIA „Optimums” pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem nav iesniegusi informāciju par to, ar cik sadarbības partneriem uz lēmuma pieņemšanas brīdi ir grozīti līguma noteikumi. Līdz ar to KP norāda, ka konkrētie SIA „Optimums” sadarbības līgumu punkti (2.2.3., 2.2.9., 2.2.10.punkti un pēc satura analogiski noteikumi) saskaņā ar KL 11.panta pirmo daļu nav spēkā no to ietveršanas brīža līgumos un to piemērošana pēc šī Lēmuma spēkā stāšanās var tikt atzīta par atkārtotu KL 11.panta pirmās daļas pārkāpumu.

KP secina, ka nav konstatējami Noteikumu Nr.796 21.punktā norādītie apstākļi naudas soda palielināšanai SIA „Optimums”.

Ievērojot iepriekš minēto un pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 3.punktu, 11.panta pirmās daļas 1.punktu, 12.panta pirmo un otro daļu, 27¹.pantu, Noteikumu Nr.796 3., 13., 14., 15., 16., 17.punktu, 18.3., 19.3. 23.1.1.apakšpunktu, kā arī Administratīvā procesa likuma 8., 12., 13., 65. un 66. pantu, Konkurences padome

n o l ē m a:

1. Konstatēt Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta aizlieguma pārkāpumu SIA „Optimums” darbībās.

2. Uzlikt SIA „Optimums” naudas sodu Ls 31 403 (trīsdesmit viens tūkstotis četri simti trīs lati) apmērā.

3. Uzlikto naudas sodu 45 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas ieskaitīt valsts budžetā (Valsts kasē, reģ.Nr.90000050138, konta Nr.LV78TREL1060001019900, kods TREL22), norādot lēmuma par naudas soda uzlikšanu numuru un datumu, un 10 dienu laikā pēc naudas soda samaksas paziņot par to Konkurences padomei, iesniedzot normatīvos aktos noteiktajā kārtībā apstiprinātu maksājumu apliecināša dokumenta kopiju.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja p.i.

D.Šulmane